

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/15/2008

CZY OBYWATELE MAJĄ WPŁYW NA SPRAWY PUBLICZNE?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ 2008

PRZEDRUK I ROZPOWSZECZNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

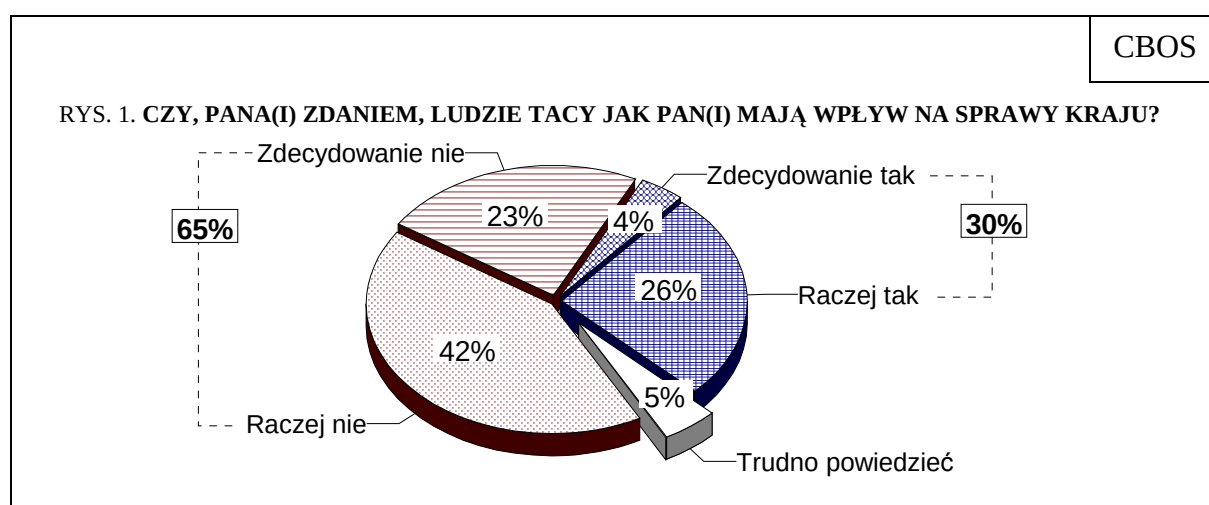
Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
12 października 2007 roku

Czy Polacy uważają, że to, co się dzieje w kraju, w jakimś stopniu zależy od nich? Czy w jakimś zakresie mogą mieć na to wpływ? A czy mogą wpływać na to, co się dzieje w ich mieście, gminie? Poczucie oddziaływania na sprawy publiczne jest przecież istotnym elementem społeczeństwa obywatelskiego. W jakim stopniu jest ono udziałem Polaków?

Poruszając tę kwestię w pierwszym tegorocznym sondażu¹ zastosowaliśmy projekcyjną technikę pytania, to znaczy zapytaliśmy badanych nie wprost o nich samych, lecz o ludzi takich jak oni. W takim przypadku odpowiedzi badanych traktuje się jako wyraz ich własnych odczuć.

POCZUCIE WPŁYWU NA SPRAWY KRAJU

Niemal co trzeci Polak (30%) uważa, że zwykli ludzie mają wpływ na to, co się dzieje w kraju. Przeciwnego zdania jest ponad dwukrotnie większa liczba badanych (65%). Jeśli jednak spojrzymy na kształtowanie się tego poczucia z dłuższej perspektywy czasowej, okazuje się, że od początku ubiegłej dekady, a więc od wprowadzenia ustroju demokratycznego, liczba Polaków uważających, że zwykli ludzie mają wpływ na sprawy publiczne, wzrosła ponad czterokrotnie (z 7% w roku 1992 do 30% obecnie).

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (212) przeprowadzono w dniach od 4 do 7 stycznia 2008 roku na liczącej 890 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

Tabela 1

Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	VI '92	VII '93	X '97	V '99	V '04	I '07	I '08
	w procentach						
Tak	7	10	19	11	15	24	30
Nie	91	86	76	87	83	73	65
Trudno powiedzieć	2	4	5	2	2	3	5

Zwraca uwagę wyraźny przyrost deklaracji poczucia wpływu na sprawy publiczne w porównaniu z początkiem 2007 roku. Można przypuszczać, że wynika to z faktu, iż na jesieni ubiegłego roku odbyły się wybory parlamentarne. Wpływ obywateli na bieg spraw w kraju urzeczywistnia się bowiem przede wszystkim poprzez uczestnictwo w wyborach.

Tabela 2

Czy brał(a) Pan(i) udział w wyborach do Sejmu i Senatu 21 października 2007 roku?	Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Tak	34	62	4
Nie	20	75	5

Okazuje się, że respondenci deklarujący udział w ostatnich wyborach parlamentarnych wyraźnie częściej niż ci, którzy w nich nie uczestniczyli, twierdzą, iż zwykły obywatel ma wpływ na sprawy kraju. Niemniej także wśród nich przeważa przekonanie o braku poczucia oddziaływania na sprawy publiczne. Udział w wyborach jest więc czynnikiem wzmacniającym poczucie wpływu na sprawy kraju, jednak nie przesądza o tym poczuciu w każdym przypadku.

Interesujące są zróżnicowania opinii na ten temat w zależności od niektórych cech społecznych i demograficznych. Okazuje się bowiem, że poczucie wpływu na sprawy publiczne bardzo wyraźnie zależy od poziomu wykształcenia. Im on wyższy, tym częstsze jest przekonanie, że zwykły obywatel ma wpływ na bieg spraw w kraju. Wśród badanych z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym tylko mniej więcej jedna piąta (18%–22%) deklaruje, że ma poczucie wpływu na sprawy publiczne. Natomiast wśród osób z wykształceniem średnim deklaracji takich jest znacznie więcej (38%), a wśród respondentów z wykształceniem wyższym – prawie połowa (47%). Jednocześnie poczucie to zależy także od wielkości miejscowości, w której mieszkają badani. Deklaruje je około jednej czwartej mieszkańców wsi i małych miast (23%–26%), jedna trzecia mieszkańców

miast średniej wielkości i ponad dwie piąte ludności wielkomiejskiej (43%). W grupach społeczno-zawodowych znacznie większym niż pozostali poczuciem wpływu na sprawy publiczne wyróżniają się przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji oraz osoby pracujące na własny rachunek poza rolnictwem. W tych dwóch grupach ponad połowa badanych uważa, że ludzie tacy jak oni mają wpływ na sprawy kraju.

Najbardziej jednak charakterystyczne zróżnicowania opinii są zależne od wieku. Przekonanie, że zwykły obywatel ma wpływ na to, co się dzieje w kraju, najczęściej wyrażają ludzie młodzi, którzy urodzili się lub dojrzewali już w Polsce demokratycznej, po obaleniu komunizmu. Wśród osób w wieku 18–24 lata uważa tak dwie piąte (40%), a wśród mających od 25 do 34 lat – prawie połowa (46%). W starszych grupach wiekowych przekonanie to spada: do 31%–32% wśród tych, którzy mają 35–54 lata, oraz do 18% wśród badanych w wieku 55–64 lata i 13% wśród najstarszych (patrz tabele aneksowe).

POCZUCIE WPŁYWU NA SPRAWY LOKALNE

Nieco szerszy zasięg ma poczucie wpływu na sprawy publiczne w skali lokalnej. Również ono wzrosło w porównaniu z początkiem lat dziewięćdziesiątych (z 16% do 39%), lecz w mniejszym stopniu niż przekonanie o wpływie na sprawy kraju.

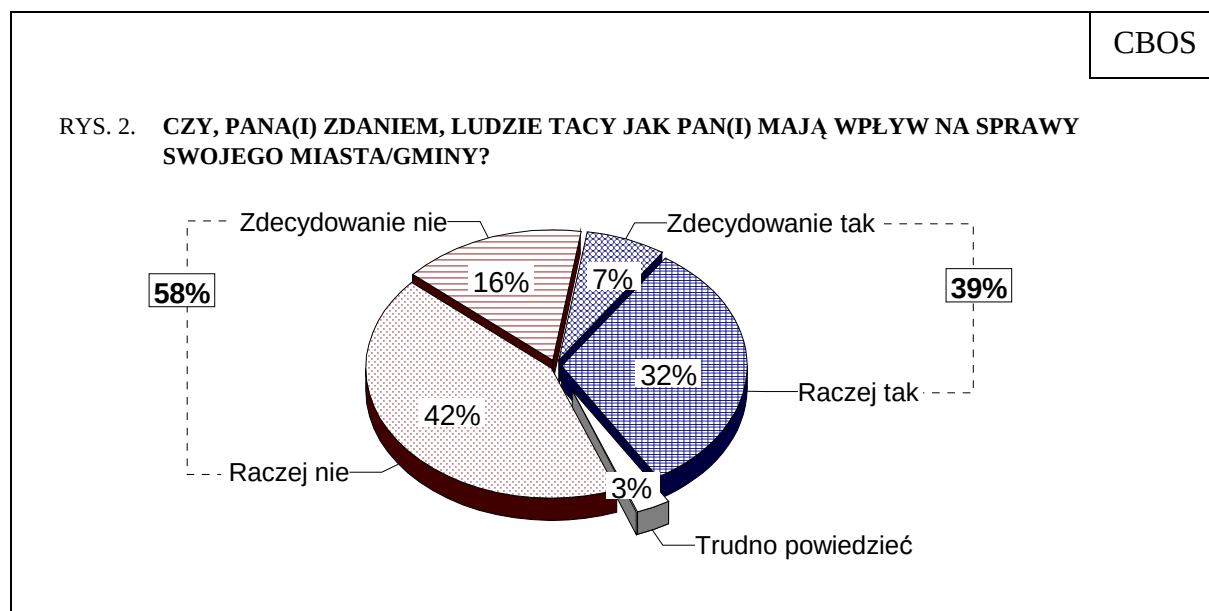

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?	Wskaźniki respondentów według terminów badań					
	VI '92	X '97	V '99	V '04	I '07	I '08
	w procentach					
Tak	16	26	25	34	42	39
Nie	79	69	73	63	54	58
Trudno powiedzieć	5	5	2	3	4	3

W porównaniu z rokiem ubiegłym w zasadzie nie zmienił się odsetek osób przekonanych o poczuciu wpływu na sprawy publiczne w skali lokalnej (3-punktowy spadek mieści się w granicach błędu statystycznego). Zapewne również tu uwidacznia się oddziaływanie aktu wyborczego. Badanie ubiegłoroczne realizowaliśmy po wyborach samorządowych. Wpłynęło to na bardzo wyraźne w stosunku do roku 2004 wzmocnienie przekonania o wpływie obywateli na sprawy lokalne. Wraz z upływem czasu przeświadczenie to nieco osłabło, jednak nadal jest większe niż przed czterema laty.

Poczuciu wpływu na sprawy lokalne, podobnie jak w skali ogólnokrajowej, sprzyja wyższy poziom wykształcenia i młodszy wiek. Pod względem częstości wskazań wyróżnia się głównie kadra kierownicza i inteligencja oraz osoby pracujące na własny rachunek. Natomiast nie ma wyraźnych różnic opinii ze względu na wielkość zamieszkiwanej miejscowości. Zapewne wynika to stąd, że w mniejszych ośrodkach mieszkańcy mają bliżej do władz swojego miasta/gminy, co sprzyja poczuciu możliwości oddziaływania na ich poczynania.

Po osiemnastu latach funkcjonowania w Polsce systemu demokratycznego blisko jedna trzecia Polaków uważa, że to, co się dzieje w kraju, w jakimś stopniu zależy od nich. W odniesieniu do spraw lokalnych poczucie wpływu na sprawy publiczne ma jeszcze szerszy zasięg. Wprawdzie można powiedzieć, że nie jest to jeszcze zbyt wiele, niemniej w odniesieniu do spraw kraju – ponad cztery razy więcej niż przed szesnastoma laty. Ważne jest przede wszystkim to, że poczucie takie ma niemal połowa ludzi młodych, wychowanych już po przełomie roku 1989.

Opracował
Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	30	65	5	890
Płeć				
Mężczyźni	31	64	4	424
Kobiety	28	67	5	466
Wiek				
18-24 lata	40	53	6	128
25-34	46	53	2	165
35-44	32	64	4	139
45-54	31	67	2	156
55-64	18	77	5	148
65 lat i więcej	13	78	9	154
Miejsce zamieszkania				
Wieś	23	70	7	338
Miasto do 20 tys.	26	71	3	121
20-100 tys.	33	62	5	169
101-500 tys.	34	65	2	140
501 tys.i więcej mieszk.	43	53	4	122
Wykształcenie				
Podstawowe	18	73	8	241
Zasadnicze zawodowe	22	73	5	226
Średnie	38	59	3	299
Wyższe	47	51	2	123
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	62	35	3	65
Prac.umysł.niż.szczebła	37	60	2	87
Pracownicy fiz.- umysł.	38	61	1	63
Robotnicy wykwalifikowani	36	64	0	88
Robotnicy niewykwalifik.	21	75	4	47
Rolnicy	28	70	3	47
Pracujący na własny rach.	52	46	2	31
Bierni zawodowo				
Renciści	13	82	5	82
Emeryci	16	76	9	204
Uczniowie i studenci	35	56	9	69
Bezrobotni	29	67	4	77
Gospodynie domowe i inni	29	62	9	29
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	46	51	2	123
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	41	57	1	70
sekt. pryw. poza rolnict.	38	61	1	191
prywatnym gosp. rolnym	27	70	3	48
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	26	71	4	60
301-500	20	74	6	94
501-900	24	72	3	179
901-1200	32	62	6	123
Powyżej 1200 zł	44	55	1	105
Ocena własnych war. mater.				
Złe	15	80	5	190
Średnie	26	69	5	404
Dobre	44	52	4	296
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	26	71	3	54
Raz w tygodniu	28	66	6	420
1-2 razy w miesiącu	31	67	3	160
Kilka razy w roku	35	61	4	175
W ogóle nie uczestniczy	30	67	3	81
Poglądy polityczne				
Lewica	34	60	6	117
Centrum	25	72	3	253
Prawica	39	58	3	316
Trudno powiedzieć	19	72	9	203

Tabela 2. Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta/gminy?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	39	58	3	890
Płeć				
Mężczyźni	40	56	4	424
Kobiety	36	61	3	466
Wiek				
18-24 lata	48	50	2	128
25-34	48	49	3	165
35-44	37	60	3	139
45-54	41	56	3	156
55-64	36	63	2	148
65 lat i więcej	19	74	8	154
Miejsce zamieszkania				
Wieś	35	61	4	338
Miasto do 20 tys.	42	55	3	121
20-100 tys.	36	62	3	169
101-500 tys.	40	58	2	140
501 tys.i więcej mieszk.	44	52	4	122
Wykształcenie				
Podstawowe	25	69	5	241
Zasadnicze zawodowe	31	66	3	226
Średnie	47	51	3	299
Wyższe	55	42	3	123
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier.,inteligencja	66	31	3	65
Prac.umysł.niż.szczebła	43	57	0	87
Pracownicy fiz.- umysł.	38	57	5	63
Robotnicy wykwalifikowani	36	61	3	88
Robotnicy niewykwalifik.	35	60	6	47
Rolnicy	36	59	5	47
Pracujący na własny rach.	60	37	3	31
Bierni zawodowo				
Renciści	25	71	4	82
Emeryci	29	67	4	204
Uczniowie i studenci	43	54	3	69
Bezrobotni	35	64	1	77
Gospodynie domowe i inni	51	44	6	29
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	49	49	2	123
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	36	61	3	70
sekt. pryw. poza rolnict.	47	50	3	191
prywatnym gosp. rolnym	32	61	7	48
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	30	67	3	60
301-500	42	55	3	94
501-900	33	63	3	179
901-1200	42	54	3	123
Powyżej 1200 zł	49	49	2	105
Ocena własnych war. mater.				
Złe	25	70	4	190
Średnie	33	63	4	404
Dobre	53	45	2	296
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	36	62	1	54
Raz w tygodniu	38	58	4	420
1-2 razy w miesiącu	38	58	4	160
Kilka razy w roku	39	59	2	175
W ogóle nie uczestniczy	38	58	4	81
Poglądy polityczne				
Lewica	44	53	4	117
Centrum	35	64	1	253
Prawica	47	51	2	316
Trudno powiedzieć	24	68	8	203